



**Large 2011 i Järvsö**

**2011-11-22**

## **Sammanfattning från regionalt dialogmöte om rovdjursturism.**

1. Olle Fack från Destination Järvsö och Linda Thelin från Rovdjurscentret hälsar välkommen till ett möte med blivande aktörer inom rovdjursturism samt representanter från intresseorganisationer.
2. Thomas Laurell, Svenska Destinationsbolag AB, är den första föreläsaren och ska presentera den nationella turismstrategin.

Syftet med den nationella turismstrategin är att arbeta för en hållbar tillväxt för företag och destinationer inom besöksnäringen. Strategin är framtagen av Svensk Turism AB, som ägs till 50 % av näringen (ca 10 000 företag) och till 50 % av staten. Strategin lanserades 2010.

Strategins utgångspunkt är:

- växa och utvecklas
- öka engagemang och kompetens
- dra nytta av kompetens

Visionen 2020 är en fördubblad besöksnäring genom att satsa på hållbar tillväxt, exportmogna destinationer, fler produkter, offensiv marknadsföring och försäljning, samt en samordnad besöksnäring

<b>Omsättning</b>	2010: 252 miljarder	2020: 500 miljarder
<b>Exportvärde</b>	2010: 94 miljarder	2020: 200 miljarder
<b>Anställda</b>	2010: 160 000	2020: 260 000
<b>Exportmogna destinationer</b>	2010: 15 st	2020: 35 st

Hård konkurrens om turisterna kräver att Sverige måste ta fram det unika för just Sverige. Detta görs genom

- Strategiska mål såsom: Attrahera utländska besökare, utveckla exportmogna destinationer, stödja exportmogna destinationer samt att få fler svenskar att nyttja den egna näringen, d.v.s. turista på hemmaplan
- Fokusområde: Destinationsutveckling, offensiv marknadsföring och försäljning samt samordning av besöksnäringen

Huvudstrategierna är:

- destinationsutveckling: Visionsdriven och Innovationsdriven
- finansiering
- samverkan
- marknadsföring
- entreprenörskap, företagande och kompetens
- hållbar besöksnäring



Hittills har bara arbetet med destinationsutveckling påbörjats, genom att bilda Svensk Destinationsutveckling AB, medan övriga punkter kommer genomföras efterhand.

Fullständig nationell strategi hittar man på [www.svedest.se](http://www.svedest.se) (sidan är under uppbyggnad och ska blir klar under december 2011)

3. Cecilia Hed-Malmström från Region Gävleborg berättade i korthet om projektet "Nu kör vi!" Från regionens håll har man även ett Marknadsråd bestående aktörer från besöksnäringen och ett Turistråd, som består av kommunens turist/turistbyråchefer. Cecilias ansvarsområde i projektet är "Kompetens och kvalitet" och hon berättar att man kan sälja vad som helst till dem som inte tar det för givet. Vildmark och tystnad är sådana saker. Redan i våras deltog aktörer på Vildmarksmässan med montern "Vildmark när dig" som blev utsedd till bästa monter. Den kommer nu att följa med till en annan vildmarksmässa i Finland nästa år.

För att bli konkurrenskraftig måste varje företagare eller destination ställa sig frågan: Varför ska turister åka hit? Varför ska turister besöka just oss? (Varför-metoden).

Den som äger en berättare och en god berättelse är det företag som äger framgång! Upplevelsen kräver engagemang av minst fem av våra sju sinnen. Svårigheten är att upplevelsen är individuell och konsumeras vid samma tillfälle som vi producerar. Den går alltså inte att "göra om".

En ny trend inom upplevelse är "Edutainment", d.v.s. man vill lära sig saker, ta miljöansvar, engagera sig och få meningsfulla upplevelser.

Att jobba med turism är oftast en livsstil och det är folket/entreprenören som gör produkten.

4. Arminé Avetian, Länsveterinär på Länsstyrelsen Gävleborg presenterade i korthet den lag på 500 sidor som handlar om "Utfodring av vilda djur med animaliska biprodukter (ABP)"

Bakgrund till lagen var den livsmedelskris som härjade Sverige och kravet om strängare regler formades. 1986 kompletterades lagen med kadaverförbud. 1991 kompletterades den ytterligare med förbud mot utfodra idisslare och kompletteringen gjordes även 2005 då det blev förbud mot all animaliska produkter. Undantag från lagen är bl.a. åtling till "vilda djur vars kött inte är avsett som livsmedel". Den sista ändringen gjordes 2009 och resulterade i en ny lagstiftning kallad 2011 EG nr 1069/2009.

I den nya lagstiftningen finns vissa grundläggande krav, bl.a. upprättande av handelsdokument, register för driftsansvariga (spåruppföljning) samt identifiering (se nedan), Hygienkrav såsom smittskydd, registrering som transportör m.m. handhas av Jordbruksverket. I undantagen från de nya reglerna anges bara åtling för "vilda djur", d. v. s. man har tagit bort "vars kött inte är avsett som livsmedel". Därmed kan länsstyrelsen även ge dispens för åtling för björnar.



#### Kategorisering av slaktavfall:

- Kategori 1 – risk för smittning, ska förstöras/slängas
- Kategori 2 – För utfodring av (djurart) som inte ska användas som livsmedel. Endast en leverantör i hela Sverige, Djurtjänst i Bollnäs AB.
- Kategori 3 – Ej avsett att användas som livsmedel

För åtling används slaktavfall från kategori 2 och 3.

#### *Frågor/Kommentarer till Arminé*

*Stämmer det att trafikskadade djur får användas vid åtel i samma eller angränsande kommun som djuret hittades och att det ej behövs någon ansöka? Svar AA: Ja.*

*Hur många åtlar finns det tillstånd för i regionen? Svar AA: Ca 5-6 st åtlar varav 2 björnåtlar i Hälsingland och 1 rävåtel. Ytterligare en ansökan inne för åtel av havsörn och björn. Detta år ha 3 polisanmälningar gjorts på illegala åtelplatser.*

5. Linda Thelin, Rovdjurscentret, sammanfattar de tre föreläsarnas information och startar förmiddagens gruppdiskussion genom en öppen fråga: Anser man att gällande rovdjurspolitik går hand i hand med rovdjursturism? Här nedan är några av de punkter som diskuterades:

*Det framkom att det inte finns en lag som "Förevisning av vilda djur" i det vilda, utan att befintliga lagar är gjorda för djurparker.*

*Flera ansåg att "viltskådning" är ett bättre namn än "rovdjursturism" då det inte skapar konflikter om rovdjurens vara eller icke vara. Flera av de blivande entreprenörerna i regionen kommer inte heller att bedriva "åtelturism" utan mer inriktat mot spårning, se björniden eller lyssna till vargyl.*

*Man måste ta i beaktande ökningen av naturturism kontra bevarande av naturtillgångar. Politiker måste informeras och få insikt till hur deras beslut påverkar.*

*En person ville se tydliga plattformar för dessa frågor där man försöker hitta en "acceptansnivå" mellan alla olika intressenter.*

*En annan av deltagarna påpekade att det finns olika grader av naturturism som bedrivs. Vissa är kommersiella, vilket kräver att de måste kunna ta betalt och det kan man bara göra om chansen att få se djuren är väldigt stor. Därför behövs viss åtelverksamhet.*

*Flera frågade sig varför det inte finns en tydlig gräns hur nära en åtling får bedrivas nära boskap t.ex. i anslutning till fäbodbruk. Sådana regler skulle kunna vara till nytta för länsstyrelsen när det gäller godkännande av åtelplatser.*

6. Gunilla Andersson, Sveaskog Naturupplevelser AB, presenterade hur Sveaskog jobbar med att kombinera skogsbruk med naturturism. Sveaskog Naturupplevelser är indelad i 5 regioner varav Hälsingland tillhör Södra Norrland. Gunilla jobbar för närvarande med region Norrbotten samt ansvarar för verksamheten inatur.se.



Sveaskog AB:s vision är att vara främst bland skogsbolagen på att utveckla skogens värden, även utanför kärnverksamhet (som är skogsbruk), bl.a. genom ny teknik och naturturism. Företaget har en omsättning på ca 7 miljarder och ca 720 anställda. 2004 kom ett nytt direktiv då Sveaskog Naturupplevelser AB bildades för att stärka verksamhet utanför kärnverksamhet. Sveaskogs Naturupplevelser AB:s kärnverksamhet är; upplåtelse, nyttjanderätter, arrende samt hyra (92%).

De har avtal med ca 120 företag med verksamhet inom naturturism i Sverige och kräver marknadsmässiga företag som driver verksamhet med fokus på långsiktig hållbarhet.

Som försäljningsverktyg driver de hemsidan Inatur.se – en nationell marknadsportal som använder bokningssystemet Citybreak – där främst enkla paket säljs. Ca 50 aktörer ligger ute med ca 250 produkter och omsatte ca 800 000 kr 2011, vilket var mer än dubbelt än året innan. Kostnaden för ett företag att vara med på inatur.se ligger på 4 500 kr/år + 10 % provision på bruttoförsäljningssumman om paketet säljs direkt på inatur.se. För att få lägga ut sina produkter på inatur.se behöver man inte nyttja Sveaskogs mark.

Sveaskog AB har i sin plan att satsa på naturvård. Minst 20 % av markinnehavet används till naturhänsyn och naturskydd. Sveaskog bedriver 36 ekoparker för att stärka den biologiska mångfalden och har samarbete med WWF och naturturismföretagare i bl.a. Bergslagen (Wildsweden och Nordic Safari).

#### *Frågor/kommentarer till Gunilla*

*Varför ställer sig Sveaskog bakom förslaget att Allemansrätten idag är tillräcklig? D.v.s. aktörer som kommersiellt nyttjar naturen behöver inte markägaravtal. Svar GA: Om man inte sliter, skräpar ner eller dyl. anser Sveaskog att man ej strider mot allemansrätten och behöver därför inte heller något avtal. Om man däremot vill sätta upp vindskydd, bygga eldstad m.m. så krävs avtal mellan parterna.*

7. Catherine Vennberg, projektledare för pilotgruppen "Nya entreprenörer – rovdjursturism" presenterar aktiviteter som gjorts inom projektet. Bl.a. har en karta tagits fram där man ser entreprenörernas verksamhetsområde, vindkraftsetableringar (byggda, planerade samt projekterade), fåbodvallar, naturreservat/nationalpark, andra rovdjursentreprenörer samt samarbetande boendeanläggningar. Även utbredningen av björn, lo, varg och järv finns utmärkt, dock är dessa fakta inte helt tillförlitligt då sammanställningarna av inventeringar hos Länsstyrelsen ligger ca ett år efter samt att rovdjuren förflyttar sig i stora områden. Jakt bedrivs i stort sett i hela Hälsingland varför inte det är möjligt att rita ut varje jaktlag som finns.



8. Linda Thelin, Rovdjurscentret, sammanfattar de senaste två föreläsarna och startar nästa gruppdiskussion med att ställa frågan: Vilka konkreta för- och nackdelar finns med rovdjursturism i ett regionalt perspektiv? Här nedan är några av de saker som diskuterades:

*Regionens "närhet" till internationella besökare med intresse av att se rovdjur samt uppleva en vild natur är ett stort plus. Gävleborgs län har enligt statistik minst andel utländska besökare i hela Sverige, och har därmed stora möjligheter att bli större.*

*Rovdjursturismen bidrar till synergieffekter för övriga näringen, bl.a. genom transport, livsmedel m.m.*

*Det är ca 50 % ungdomsarbetslöshet i Ljusdals kommun. Besöksnäringen kräver oftast inte lång utbildning eller erfarenhet vilket gör att näringen är oftast den första arbetsplatsen som ungdomar kommer i kontakt med. Även invandrare har lätt för att etablera nya verksamheter inom besöksnäringen.*

*Besöksnäringens skatteintäkter uppgår till ca 13 miljarder per år till staten. Bl.a. i momsintäkter från utländska besökare som räknas som export.*

*Måste det vara motsättningar mellan fäbodbruk och rovdjursturism? Fäbodföreningen är inte emot rovdjursturism, men mot åtling då de anser att djuren lär sig att koppla människolukt till mat. Flera personer konstaterar att det är önskvärt med mer forskning på hur åtling påverkar djurens beteende.*

*Om björnens beteende eller "rutter" ändras beroende på åtelplatsen; kan man då "styra" rovdjuren från ställen man inte vill ha dem, t.ex. vid fäbodar?*

*Rådande rovdjurspolitik säger att vi ska ha rovdjur i Sverige, så hur utnyttjar vi det?*

*Efterfrågan på att se rovdjur kan vara ett sätt för att minska utflyttning i glesbygden, viltskådningsföretag kan i stället skapa inflyttning.*

*Vi kan konstatera att det finns olika intressen i frågan, men att alla vill överleva med sina verksamheter. Därför måste vi samverka!*

*En person framhöll vikten av hållbar tillväxt och hållbar turism. Anser att Järvsö bör miljöcertifiera sin verksamhet/destination. Det arbetet är redan påbörjat.*

*Ökad björnjaktsturism norrut har inneburit problem för vissa fårbesättningar, eftersom lösa jakthundar har gett sig på betesdjur.*

*Allemansrätten måste informeras till utländska besökare innan man tar ut dem i naturen.*

*En person tipsade om att inte sälja naturen utan guide.*





*För att gå vidare i frågan borde det skapas mötesplatser med lokala politiker. Det är endast genom påverkning man kan få förändringar. Ambitionen från Destination Järvsös sida är att se till att Large i Järvsö blir ett återkommande arrangemang för att just skapa intresse för dessa frågor.*

*Det är svårt att få med politiker i diskussionen, så en lösning kan vara att bjuda in politiker som talare för att säkerställa deras deltagare. Linda Thelin, Rovdjurscentret flaggar för Large 2012 i Stockholm dit alla är välkomna att delta och där politiker och media medverkar.*

*Ett stort Tack till alla som bidrog till ett bra genomfört dialogmöte!  
Rovdjurscentret De 5 Stora och Destination Järvsö*



Europeiska jordbruksfonden för  
landsbygdsutveckling; Europa  
investerar i landsbygdsområden

